

בית משפט השלום בתל אביב - יפו**24 פברואר 2011****תנ"א 66592-06 הנדלר נ' ד"ר הובר**

בפני כב' סגן הנשיא השופט אליהו קידר
תובעת 1. דנה הנדלר

נגד

נתבע 1. רונן ד"ר הובר

מיני-רציו :

* מקום שצריך לעשות רישום רפואי וזה לא נעשה ולא ניתן הסבר מניח את הדעת למחדל זה, יועבר נטל ההוכחה בדבר העובדות השנויות במחלוקת, שיכלו להתבהר מתוך הרישום, אל כתפי הרופא או המוסד, שבמסגרתו ניתנו השירותים הרפואיים.

* ראיות – נטל ההוכחה – העברתו

* ראיות – נטל ההוכחה – תביעת נזק

* נזיקין – רשלנות – רשלנות רפואית

.

התובע הגיש כנגד הנתבע – רופא שיניים, תביעה לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לו בשל טיפולי שיניים שבוצעו באורח רשלני. התובעת טוענת, כי היא הופנתה לנתבע על מנת לברר את סיבת הכאבים המתמשכים בשן שלה. התובעת ממשיכה, כי בעקבות אותה פנייה, הנתבע ביצע טיפול שורש מבלי שהיו בידיו צילומים ומבלי לעשות כל בדיקה קלינית בפיה ולמעשה צילום נעשה רק בגמר הטיפול. לאחר הטיפול וכאשר ההרדמה פגה חשה כי טיפול השורש אשר ביצע הנתבע לא היה בשן הפגומה כי אם בשן הסמוכה לה שהייתה בריאה לחלוטין.

.

בית המשפט קיבל את התביעה ופסק כלהלן :

אי עריכתו של רישום רפואי או אי שמירתו עשויים להביא להעברת נטל השכנוע מכתפי התובע לכתפי הנתבע. הרציונל לכך הינו שבהיעדרם של רישומים רפואיים מהימנים ומדויקים, אשר נערכו בזמן אמת, עשוי להיווצר לתובע קושי אמיתי להוכחת תביעתו על פי מאזן ההסתברויות

הכלל המנחה הוא כי נטל השכנוע יועבר לנתבע אך ורק ביחס לאותן העובדות שלגביהן נגרם נזק ראייתי בעטיה של רשלנותו

מקום שצריך לעשות רישום רפואי וזה לא נעשה ולא ניתן הסבר מניח את הדעת למחדל זה, יועבר נטל ההוכחה בדבר העובדות השנויות במחלוקת, שיכלו להתבהר מתוך הרישום, אל כתפי הרופא או המוסד, שבמסגרתו ניתנו השירותים הרפואיים. ברם, יואר כי העברת הנטל אינה בגדר פעולה "אוטומטית". על הניזוק להוכיח שהעברת הנטל בנסיבות העניין מוצדקת. זאת, הואיל ולא פעם נפקותה של העברת הנטל הינה למעשה הקביעה שהמעוול אחראי לנזקי הניזוק, באשר נטל זה מטבעו אינו ניתן להרמה. בנסיבות העניין, יש מקום להעביר את נטל ההוכחה לכתפיו של הנתבע להוכיח כי לא התרשל. מדברי המומחים

מטעמי הצדדים מצטיירת תמונה לפיה היה על הנתבע לבצע צילום רנטגן עובר לטיפול וזאת על מנת לאבחן את השן הפגועה, את מידת הפגיעה ואת הצורך בדבר טיפול השורש בטרם תחילת הטיפול. במקרה דנן, הנתבע התרשל בכך שפנה לבצע הטיפול לאחר בדיקת ניקוש בלבד, תוך הסתמכות על רישום הפקידה.

פסק דין

1. בפניי תביעה לפיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לטענת התובעת, בשל טיפולי שיניים על פי עילת הרשלנות הרפואית. המחלוקת בין הצדדים הנה לעניין האחריות ולעניין אומדן הנזקים.

2. התובעת ילידת 1974, טופלה על ידי נתבע 1, רופא שיניים במקצועו, ביום 12/12/99. התובעת מציינת בכתב התביעה כי התייצבה במרפאה לאחר תיאום תור לבדיקה אצל הנתבע, וזאת בעקבות הפנייה של הרופא אשר טיפל בה, לצורך בדיקה האם נדרש לעשות טיפול שורש בשן מספר 22 בפיה. התובעת טוענת כי סיפרה לנתבע כי הופנתה עליו על מנת לברר את סיבת הכאבים המתמשכים בשן 22 בה בוצעה סתימה ימים ספורים קודם לכן על ידי הרופא המטפל. התובעת טוענת כי הנתבע ביצע טיפול שורש מבלי שהיו בידיו צילומים ומבלי לעשות כל בדיקה קלינית בפיה ולמעשה צילום נעשה רק בגמר הטיפול.

3. התובעת מציינת בכתב התביעה כי לאחר הטיפול וכאשר ההרדמה פגה חשה כי טיפול השורש אשר ביצע הנתבע לא היה בשן מספר 22 כי אם בשן הסמוכה לה – שן 21 שהייתה בריאה לחלוטין. התובעת מציינת כי פנתה לנתבע אולם הוא התחמק ממתן תשובה. כתוצאה מהטיפול בשן הלא נכונה טוענת התובעת בכתב התביעה כי, הזדקקה לטיפול במשככי כאבים, נאלצה לאכול מזון נוזלי במשך זמן ממושך עקב הרגישות בשן 21. בנוסף עקב הטיפול בשן 21 שהיא שן קדמית – השן השחירה ועל כן נאלצה בשנת 2003 לעבור הלבנת שן.

4. התובעת צרפה חוות דעת לכתב התביעה שנערכה ידי פרופ' יהושוע מושונוב, מומחה לטיפולי שורש לפיה: בבדיקה שערך המומחה מיום 31.10.06 בשיניים 21-22, נמצא טיפול שורש בשן מס' 21, שחזור קטן מחומר מורכב בשן 22. שן 22 מגיבה נורמאלי לבדיקת קור ונכון לעכשיו אין צורך בטיפול שורש בשן זו. על פי צילום לא יכול המומחה להעריך את הצורך בטיפול שורש בשן 21 ובשן 22. המומחה סבר כי שן 22 לא היתה זקוקה לטיפול שורש. לאור העדר ממצאים קליניים וצילום רנטגן אבחנתי שיראה את כל השן, יתכן וטיפול השורש בשן 21 בוצע ללא צורך ומשמעותו כי התובעת תזדקק בעתיד לכתר או לשחזור דומה בשן זו.

5. התובעת צרפה גם הצעה לתוכנית שיקומית לשן 21 שנערכה על ידי ד"ר עוזי ברגר, לפיה שן 21 היא שן שבוצע בה טיפול שורש ועל כן יש לטפל בה במבנה ובכתר חרסינה. עלות מבנה \$500 עלות כתר חרסינה - \$2000 עלות מעבדה לכתר קדמי \$500 סך הכל – \$3,000 כאשר יש צורך להחליף הכתר כל 7 שנים (ללא החלפת מבנה) סך כל הטיפול הנוכחי והעתידי מסתכמים ב-\$18,000.

6. בכתב ההגנה ציין הנתבע כי הטיפול בשן 21 בוצע לתובעת על יסוד הפנייתה אל הנתבע על ידי רופאה המטפל, פרופ' בוצ'אצ'ו, על יסוד בדיקה קלינית שבוצעה לה על ידי הנתבע ואשר הצביעה על הצורך בטיפול שורש בשן זו ועל יסוד ממצאים שעלו מהצילומים בהם עיין הנתבע טרם ביצוע הטיפול בתובעת. הנתבע טוען כי אם השן השחירה זו תוצאת רשלנותה של התובעת אשר לא הגיעה להמשך טיפולים.

7. הנתבע טוען כי התובעת טופלה אצל פרופ' בוצ'אצ'ו עקב עששת צינגולארית עמוקות בשיניים 21 ו-22 לאחר הטיפולים החלו להופיע אצל התובעת כאבים באזור שטופל, והתובעת הופנתה אל הנתבע לצורך טיפול שורש בשן 21. לתובעת נקבע תור לטיפול שורש בשן 21 בתאריך 12.12.99 לאחר ששן זו אובחנה הן על ידי פרופ' בוצ'אצ'ו והן על ידי הנתבע כמקור לכאב. כשבוע ימים לפני ביצוע הטיפול הובא בפני הנתבע תיקה הרפואי המלא של התובעת (על ידי אחותה של התובעת אשר שימשה מזכירתו של פרופ' בוצ'אצ'ו) לצורך בדיקתו ובטרם הגיעה התובעת לטיפול אצלו. הנתבע טוען כי בדק ועיין בצילומים אשר הראו הצדקה לבצע טיפול שורש בשן 21. ממצאים אלו תאמו את ההפניה לטיפול ואת ממצאי הבדיקה הקלינית שביצע הנתבע טרם תחילת ביצוע טיפול השורש. הנתבע טוען כי נעתר לבקשת התובעת אשר הופנתה אליו באמצעות אחותה – להקדים את התור שנקבע בשל כאבים קשים שלטענתה מהם סבלה ולכן הסכים לקבל אותה במרפאה אחרת בה הוא עובד.

8. הנתבע טוען כי מטרת ההפנייה הייתה לבדוק ולבחון את הצורך בטיפול בשן 21 ולבצעו- במידת הצורך וכך בדיוק פעל, לאחר שערך את כל הבדיקות ועיין בצילומים הרלבנטיים. הנתבע טוען כי התובעת לא אמרה לו באיזו שן מדובר אלא הצביעה על שן 21. ממצאים ואבחנות הוסברו במלואם לתובעת.

9. הנתבע מוסיף וטוען כי אם התובעת סובלת מרגישות בשן אין כל זיקה לטיפול שביצע בה, ואם אכן השן השחירה הרי שהיה זה בשל הימנעותה של התובעת מלהשלים הטיפול בשן זו במשך תקופה של למעלה מארבע שנים ועניין זה הוסבר לתובעת בטרם ביצע טיפול ההלבנה. לפני משורת הדין הסכים הנתבע לבצע טיפול הלבנה בשן 21 תוך שהוא מציין בכרטיס כי אין בשך משום נטילת אחריות.

10. בחוות דעת הרפואית של פרופ' מושונב מטעם התובעת נכתב כי על פי תיקה הרפואי של התובעת לא ניתן להבין באילו שיניים בוצע הטיפול על ידי פרופ' ביצ'אצ'ו. על פי הרשומה הרפואית של ד"ר הובר צוין כי התובעת טופלה ימים ספורים קודם אצל פרופ' ביצ'אצ'ו. הצילום הפריפיקאלי שבוצע לתובעת ביום 30.11.99 הנו קשה ביותר לקריאה ולפיכך קשה לראות בבירור סטרקטורות אנטומיות של השיניים וכן הצילום צולם אופקית וקוצות הכותרת של שיניים 21 ו- 22 אינן נראות בו. המומחה סבור כי צילום כזה אינו נחשב לצילום אבחנתי לצורך החלטה אם לבצע טיפול שורש או לא, והיה צורך לבצע טיפול שורש לאחר צילום אבחנתי בשיניים 21 ו- 22 בלבד. המומחה מוסיף כי לצורך אבחון יש לבצע צילום אנכי (ורטיקלי) מאחר ובאיזור החד בחלק קדמי העליון של הפה הוא צר וזאת כדי למנוע עיוות בצילום של הסטרקטורות האנטומיות של השיניים. המומחה מטעמה של התובעת מציין כי בדק את התובעת ביום 31.10.06 וכן ביצע צילום ורטקלי של שיניים 21 ו- 22. המומחה מצא כי בשן 21 קיים טיפול שורש ובשן 22 קיים שחזור לבן מחומר מורכב אשר על פי הרשומה הרפואית של פרופ' ביצ'אצ'ו בוצע על ידו ביום 30.11.99. שן 22 אינה רגישה לניקוש או מישוש ומגיבה נורמאלי לבדיקת חיות. הדבר מצביע כי אין צורך בטיפול שורש בשן זו גם כיום.

11. פרופ' אריה קאופמן, מומחה לטיפול שורש אשר בדק את התובעת ביום 2.12.07 וביצע צילום רנטגן דיגיטאלי של השיניים הקדמיות העליונות וצילום קליני דיגיטאלי של פיה. המומחה סבור כי הרשומות הרפואיות שנכתבו על ידי פרופ' ביצ'אצ'ו אינן ברורות ויכולות להתייחס לשן אחת או לשתי השיניים 21 ו-22. המומחה סבור כי על פי בצילומים שלאחר טיפול השורש מודגם שחזור בשן 22 אך מאחר והצילום בוצע לאחר טיפול השורש בשן 21 לא ניתן לדעת האם בוצע שחזור גם בשן 21. על פי הרישום בתיק הרפואי הנתבע ביצע בדיקת ניקוש לאחריה אובחנה שן 21 כבעלת רגישות יתר אשר העידה על דלקת סב שורשית ועל פי חומרתה נקבע הצורך בטיפול שורש. המומחה סבור כי גם אם הנתבע היה עורך צילום רנטגן לפני הטיפול הוא לא היה מגלה כל ממצאים שלא ניתן לצפות בהם בצילום שבוצע על ידי פרופ' ביצ'אצ'ו שכן טבעה של דלקת סב שורשית עמוקה היא חוסר סימנים רנטגנים והאבחנה נעשית בעיקר על סמך אנמנזה רפואית ובדיקות קליניות.

12. המומחה מציין כי הראיה לצורך בטיפול בשן 21 היא שלאחר ביצוע טיפול השורש חלפו הכאבים עליהם התלוננה התובעת. לאחר טיפול השורש היה על התובעת לסיים הטיפול ומשלא עשתה כן במשך שמונה שנים גרמה לעצמה נזק. אם היא הייתה דואגת לבצע שחזור מורכב בסמיכות לסיום הטיפול השורש, השן לא הייתה משנה גוון. המומחה סבור כי אין בסיס לטעון כאילו לא היה צורך בטיפול בשן 21. אי ביצוע צילום אבחנתי לפני הטיפול תוך הסתמכות על הצילום של הרופא המפנה לא גרמה נזק ולא הייתה תורמת. הכאבים בגינם הופנתה לנתבע חלפו לאחר טיפול השורש מכאן נובע כי

טיפול זה היה הכרחי. שינוי הגוון בצוואר השן נגרם בגלל הזנחת התובעת בשחזור השן לאחר טיפול השורש.

13. התובעת נחקרה על תצהיר עדותה הראשית: התובעת העידה כי מחודש דצמבר לשנת 1999 ועד מועד חקירתה (11.3.099) לא ביצעה כל טיפול שורש בשן 22 (עמ' 55). התובעת העידה כי לאחר טיפול הסתימה בשן 22 שביצע פרופ' ביצי'אצ'ו חשה בכאבים שנמשכו שלושה שבועות והיא סבורה כי מדובר בריאקציה של הטיפול מסוג סתימה ועל כן כלל לא הייתה צריכה את טיפול השורש (עמ' 57).

14. **מחלוקות בתיק:** רשומה רפואית. (מכתב ההפנייה, מטרת ההפנייה: בדיקה או בדיקה וטיפול? בשן 21 או 22). שן 21- בריאה או לא? (האם היה צורך בטיפול שורש בשן זו או לא? נטלי ההוכחה על מי?) אומדן הנזקים.

דיון:

רשומה רפואית:

15. בסעיף 27 לכתב התביעה פרטה התובעת את המעשים והמחדלים המהווים את עוולת הרשלנות וביניהם ציינה כי הנתבע לא ניהל רשומה רפואית מפורטת ומלאה כמתחייב בחוק ובכך הפר למעשה את החובה החקוקה המנויה **בחוק זכויות החולה**. בסיכומיה חזרה התובעת על טענה זו וציינה כי על פי התיעוד הרפואי אין מדובר ב"רשומה רפואית" כהגדרתה בחוק אלא בעמוד אחד ללא כל זיהוי הכולל שרבוטים בכתב יד בלתי קריא. נספח ד' לתצהיר הנתבע אינו כולל זיהוי שם המטפל, אבחנה רפואית והוראות טיפול.

16. הנתבע מציין בתצהירו כי עיין בכרטיס הטיפולים של התובעת עת שהה במרפאת פרופ' ביצי'אצ'ו והבין כי התובעת טופלה ביום 30.11.99 עקב עששת צינגולריות עמוקות בשיניים הקדמיות משמאל (21 ו-22). בנוסף הנתבע מציג את רשימת המטופלים אשר הופנו אליו לבדיקה שנערכה על ידי מזכירתו של פרופ' ביצי'אצ'ו שהייתה גם אחותה של התובעת. ברשימה זו מצוין ליד שמה של התובעת- שן מספר 21 נספח ב' לתצהיר הנתבע. הנתבע טוען כי בשוע לפני התור של התובעת עיין בתיקה הרפואי של התובעת ובצילום שנערך לה וכמו כן הציג הנתבע טופס הפנייה לבדיקה וטיפול בשן 21 של התובעת (נספח ג').

17. סעיף 17 א' **לחוק זכויות החולה**, תשנ"ו – 1996 קובע כי: "מטפל יתעד את מהלך הטיפול הרפואי ברשומה רפואית; הרשומה הרפואית תכלול, בין היתר, פרטים מזהים של המטופל והמטפל וכן תכלול מידע רפואי בדבר הטיפול הרפואי שקיבל המטופל, עברו

הרפואי כפי שמסר, איבחון מצבו הרפואי הנוכחי והוראות טיפול; ואולם תרשומת אישית של המטפל אינה חלק מהרשומה הרפואית".

18. במקרה דנן נספח ד' כפי שצורף לתצהיר הנתבע אינו מכיל את כל הפרטים המנויים בחוק. למעשה כל שצויין בכרסת זה התאריך של הטיפול וכן ציון העובדה כי טופלה אצל פרופ' ביצ'צ'י ימים קודם בשיניים 21 ו-22. ציון בכרסת כי הצביעה על שן 21 הכואבת. בבדיקת ניקוש נמצאה שן 21 רגישה. גב הכרסת מכילה את שמה של התובעת ומצויין בכרסת כי טופלה אצל פרופ' ביצ'צ'י אולם לא נכתב בכרסת מידע רפואי כגון איזו שן נזקקת טיפול, מהו הטיפול שידרש ואילו תימוכין ואילו בדיקות נעשו. כך למשל לא צוין כי נעשה צילום רנטגן לתובעת על ידי הנתבע. בחקירתו צוין הנתבע כי בנספח ד' לא צוינה האבחנה וכן צילומי הרנטגן שלא היו מוסיפים (עמ' 18). כך גם לא נכתב הוראות הטיפול אלא הוראות אלו נאמרו בעל פה.

19. גם מומחה מטעם הנתבע פרופ' קאופמן נחקר לעניין זה וצוין בחקירתו הנגדית כי: חסרה האבחנה, יש רישום הבדיקה שנעשתה ויש את הבקשה לטיפול בשן 21 (עמ' 34), לא ניתן לדעת מי הרופא המטפל ועל ידי מי הופנתה על פי נספח זה. לא מצויינת שם המטופלת ולא שם המטפל (עמ' 35).

20. בע"א 10094/07 פלוגית נ' בית החולים האנגלי אי.מ.מ.ס (פורסם בנבו, החלטה מיום 24/11/10) התייחס כבוד השופט הנדלר לנפקות הרשומה הרפואית: "במשפט האזרחי הכלל הראייתי השלט הוא של 'המוציא מחברו עליו הראיה'". עם זאת, אי עריכתו של רישום רפואי או אי שמירתו עשויים להביא להעברת נטל השכנוע מכתפי התובע לכתפי הנתבע. הרציונל לכך הינו שבהיעדרם של רישומים רפואיים מהימנים ומדויקים, אשר נערכו בזמן אמת, עשוי להיווצר לתובע קושי אמיתי להוכיח תביעתו על פי מאזן ההסתברויות... זהו הפן הראייתי של דוקטרינת הנזק הראייתי, שזכה להכרה בפסיקתו הענפה של בית משפט זה... ראוי להבהיר כי היקפו של נטל ההוכחה המועבר לכתפי הנתבע עשוי להשתנות ממקרה למקרה על נסיבותיו (עניין רגב, עמוד 633; ע"א 8151/98 שטרנברג נ' ד"ר צ'צ'יק, פ"ד נו(1) 539, 551-552). הכלל המנחה הוא כי נטל השכנוע יועבר לנתבע אך ורק ביחס לאותן העובדות שלגביהן נגרם נזק ראייתי בעטייה של רשלנותו (ע"א 8279/02 גולן נ' עיזבון המנוח ד"ר מנחם אלברט ז"ל [פורסם בנבו] (14.12.06); וראו גם ע"א 789/89 עמר נ' קופת חולים של ההסתדרות הכללית, פ"ד מו(1) 712, 721; עניין דרוקמן, 125-127; רע"א 8317/99 שוקרון נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 321). הנקודה חודדה בעניין קנטור (שם, 259-260): "מקום שצריך לעשות רישום רפואי וזה לא נעשה ולא ניתן הסבר מניח את הדעת למחדל זה, יועבר נטל

ההוכחה בדבר העובדות השנויות במחלוקת, שיכלו להתבהר מתוך הרישום, אל כתפי הרופא או המוסד, שבמסגרתו ניתנו השירותים הרפואיים". ברם, יואר כי העברת הנטל אינה בגדר פעולה "אוטומטית". על הניזוק להוכיח שהעברת הנטל בנסיבות העניין מוצדקת. זאת, הואיל ולא פעם נפקותה של העברת הנטל הינה למעשה הקביעה שהמעוול אחראי לנזקי הניזוק, "באשר נטל זה מטבעו אינו ניתן להרמה" (ראו פסק דינו של השופט ס' גובראן בע"א 10776/06 בראון נ' קופת חולים של ההסתדרות הכללית [פורסם בנבו] (30.9.09); ע"א 1/01 עמודים 517-518; עניין גולן). ראוי לחדד את הקשר בין הפעלת דוקטרינת הנזק הראייתי לבין קביעת אחריותו של המשיב במקרה דנא. כאמור, הפסיקה אימצה את הפן הראייתי של הנזק הראייתי. המשמעות אינה קביעת אשמתו של הצד אשר גרם לנזק הראייתי, אלא העברת הנטל לכתפיו.

21. היות ועיקר המחלוקת הנה לעניין האם היה צורך בטיפול בשן 21 או לא וכן בשאלה האם הופנתה התובעת לטיפול בשן זו או בשן אחרת או שמא רק לשם בדיקה, הרי שיש מקום להעביר את נטל ההוכחה לכתפיו של הנתבע להוכיח כי לא התרשל.

אי ביצוע בדיקות רנטגן:

22. הנתבע לא ביצע צילום רנטגן בטרם תחילת טיפול השורש. מומחה התובעת התייחס לעניין זה וציין כי הצילום שהיה בפני הנתבע לא היה מספק היות והוא לא קריא כצילום והוא בוצע בצורה אופקית ולא ניתן לראות ממנו מבנים אנטומיים של השיניים המדוברות (עמ' 27). המומחה סבור כי משך הזמן שעבר לא אמור היה לפגוע באיכות הצילום (עמ' 28).

23. באשר לצילום הרנטגן ציין פרופ' קאופמן כי: ברשומה הרפואית שצורפה לתצהיר הנתבעת (ובה גם צילום הרנטגן המקורי) צוין כי צילום הרנטגן הופנה לכיוון שן 22 אבל ניתן לראות בו עוד ארבע שיניים לפחות, בעוד שבצילום שניתן למומחה על ידי ב"כ הנתבע הצילום הוא מאונך ולא ניתן לדעת את מספר השן ואת התאריך שהצילום בוצע בו. המומחה מסכים כי הצילום באיכות לא טובה, לא רואים בו את השליש העליון של כותרת השן, הצילום הוא אופקי (עמ' 39). המומחה מסכים כי, בטרם תחילת טיפול שורש יש צורך בצילום אבחנתי באיכות טובה בו רואים את קצות השורשים ואת התעלה. המומחה ציין כי הוא לא היה מסתמך על הצילום הזה כדי להחליט אם לבצע טיפול שורש או לא (עמ' 41). המומחה מסכים כי צילום אבחנתי יכול היה לאבחן רקמות נגועות ובריאיות ולתת אינדיקציה למידת הקרבה למוך. במקרה זה המומחה סבור כי היה מבצע צילום אבחנתי בטרם תחילת הטיפול.

24. מדברי המומחים מטעמי הצדדים מצטיירת תמונה לפיה היה על הנתבע לבצע צילום רנטגן עובר לטיפול וזאת על מנת לאבחן את השן הפגועה, את מידת הפגיעה ואת הצורך בדבר טיפול השורש בטרם תחילת הטיפול. אני סבור כי הנתבע התרשל בכך שפנה לבצע

הטיפול לאחר בדיקת ניקוש בלבד, תוך הסתמכות על רישום הפקידה. גם אם אקבל את הטענה כי התובעת הצביעה על מקור הכאב הרי ידוע לכל כי הנתבע הוא בעל הידע והמקצועיות על פני התובעת, באבחון מקור הכאב.

הטיפול בשן 21:

25. הנתבע טוען כי דין התביעה להידחות כי שן 21 נדרשה לטיפול שורש כך שממילא לא נגרם לתובעת כל נזק. הנתבע מסתמך על חוות דעתו של פרופ' קאופמן מטעמו לפיה הרגישות שנמצאה בבדיקת ניקוש בשן זו מעידה על דלקת סב שורשית ועל פי חומרתה נקבע הצורך לטיפול שורש. כמו כן הנתבע מצביע על כך כי כאביה של התובעת נפסקו לאחר הטיפול וכי מאז ועד היום לא נערך טיפול שורש בשן 22- השן בה טוענת התובעת היה צורך לטפל ולא בשן 21. באשר לביצוע בדיקות בטרם תחילת הטיפול ציין פרופ' קאופמן כי: מקובל לעשות בנוסף לבדיקת ניקוש גם בדיקת חיות השן- בדיקה אשר לא נעשתה. באשר לכאבים שמהם סבלה התובעת וחלפו לאחר הטיפול ציין המומחה כי: בדרך כלל כאבים שאין מקורם בצורך בטיפול שורש חולפים תוך שלושה ימים עד שבוע ימים ובמקרים יוצאים מהכלל גם שבועים (עמ' 46).

26. פרופ' מושנוב ציין בחוות דעתו כי לאור אי ביצוע צילום רנטגן אבחנתי על ידי הנתבע ובהעדר רישום ממצאים קליניים ברורים לגבי שן 21 ניתן לומר כי לא נמצאה אינדיקציה לצורך בטיפול שורש בשן 21. מאחר ובוצע טיפול שורש בשן 21 יש צורך בהמשך הטיפול במבנה כתר וחרסינה.

27. פרופ' מושנוב נחקר על חוות דעתו וציין בחקירתו: עצם הפסקת הכאבים של התובעת לאחר טיפול השורש אינה מעידה בהכרח על חיוניותו של טיפול השורש בשן 21 אלא יכולה להעיד על אחת משתי החלופות הבאות: כאבים כתוצאה מפגיעה בלתי הפיכה במוך השן כתוצאה מטיפול – שחזור מסוג סתימה, ואז יש צורך בטיפול שורש. חלופה שנייה, כאבים כתוצאה מפגיעה הפיכה, כלומר שמוך השן שהיא רקמה חיה תתאושש- ואז כאבים אלו יכולים לחלוף כעבור מספר שבועות. בכל מקרה לאור העובדה שלא היה צילום אבחנתי בטרם טיפול השורש הרי לא ניתן לקבוע בוודאות כי היה צורך בטיפול השורש בשן 21 (עמ' 27).

28. מהסברי המומחים ומשאר העדויות בתיק כמו גם מהמסמכים לא ברור אם כן האם היה צורך בטיפול השורש בשן 21 או לאו. היות וצילום אבחנתי לא נעשה ולא נמצאה אינדיקציה רישומית לצורך בטיפול זה (למעט הפניות שנערכו על ידי פקידתו של פרופ' ביצי'אצ'י) ובשל העובדה כי לא נערכה תרשומת רפואית על פי הדין, אני סבור כי הנתבע לא הוכיח כי היה צורך בטיפול שורש בשן 21.

29. מכל האמור לעיל אני סבור כי יש לקבל התביעה. הנתבע לא ניהל רשומה רפואית כדין ובכך עבר נטל ההוכחה לכתפיו. הנתבע לא ביצע בדיקות חיוניות (על דעת המומחה מטעמו) עובר לטיפול השורש ואף לא ביצע צילום רנטגן אבחנתי כנדרש. נסיבות חיצוניות מלמדות כי הנתבע עצמו חש בחוסר נוחות לאחר הטיפול, מקום בו לא גבה מהתובעת תשלום ואף ביצע לה כעבור מספר שנים טיפול הלבנה כ"מחווה" ואף ציין בסיום טיפול ההלבנה כי אין בכך משום לקיחת אחריות או קבלת טיעוניה של התובעת שהיו יודעים לו כבר בסמוך לסיום טיפול השורש בשן 21. כשם שהתובעת יכולה הייתה להזמין לעדות את פרופ' ביצ'צ'ו כך גם התובע יכול היה לעשות כן על מנת להוכיח צדקתו. כל אחד מן הצדדים מטעמיו בחר שלא להזמין את האחרון על מנת להוכיח צדקתו. לפיכך לאחר בחינת העדויות והראיות אני מקבל את התביעה.

אומדן הנזק:

30. לא עלה בידי הנתבע להוכיח כי שן מספר 21 הייתה פגועה ונזקקה לטיפול השורש שבוצע. משקיבלתי את התביעה הרי אני קובע כי ההסתברות כי שן זו הייתה בריאה גבוהה מההסתברות כי השן הייתה פגועה. לפיכך כאשר אנו דנים במוטיב הפיצוי פני עבר יש לחשב גם את כל עלויות התחזוקה העתידית של שן זו בחיי התובעת.

31. פרופ' מושנוב קבע בחוות דעתו כי שן 21 היא שן שקיים בה טיפול שורש ועל כן היא זקוקה למבנה ולכתר. עלות מבנה- \$500 עלות כתר חרסינה קדמית- \$2,000 עלות מעבדה לכתר קדמי- \$500, סך הכל \$3,000 עם החלפות הכתר כשש פעמים. בהנחה שיש צורך להחלפות לפחות עוד שש פעמים הרי שסך כל עלויות הטיפול הנוכחי והמצטבר הנם בסך של \$18,000. על מחירים אלו חזר ד"ר עוזי ברגר בחוות דעתו שצורפה לתצהיר התובעת.

32. התובעת הגישה חוות דעת מאת ד"ר עוזי ברגר אשר העריך את עלויות הטיפול בשן 21. ד"ר ברגר נחקר על חוות דעתו וציין בחקירתו כי הוא אינו מומחה לשיקום הפה ועובד יחד עם פרופ' מושנוב, כאשר טווח המחירים ברפואה הפרטית נמצאים בתחומה העליון מאשר במרפאה הציבורית.

33. הנתבע נחקר באשר לעלויות הטיפולים אצל פרופ' ביצ'צ'י עמו עבד וציין כי אינו יודע מה המחירים. כאשר הוקראו באוזניו המחירים אותם גובה פרופ' ביצ'צ'י אשר הנם גבוהים והנתבע ציין כי אלו המחירים אולם הוא לא מכיר אותם והציע כי התובעת תטופל אצל פרופ' ביצ'צ'י בהנחה כי האחרון לא יגבה ממנה כל תשלום (עמ' 40-41).

34. התובעת מבקשת בסיכומיה כי יפסק לה על פי תוכנית השיקום של ד"ר ברגר. עלות טיפול מידי 12,900 ₪ וכן עלות שש החלפות ללא מעבדה ובהיוון סך הכל 64,300 ₪. סך הכל הטיפול השיקומי- 77,200 ₪ נכון למועד התביעה. אני מקבל את הסכומים הללו אשר נראים סבירים בעיניי.

35. בנוסף מבקשת התובעת כאב וסבל בסך של 75,000 ₪. סבורני כי יש לפסוק כאב וסבל בשיעור של 20,000 ₪ בלבד.

36. התובעת מבקשת גם החזר הוצאות שכ"ט מומחים ואגרה. אני מקבל את האמור בסעיף 59 לסיכומי התובעת.

סוף דבר:

37. הנתבע ישלם לתובעת את הסכומים הר"מ:
- א. סך של 77,200 ₪ בעבור טיפולי שיקום. סכום זה ישא הפרשי ריבית והצמדה מיום הגשת התביעה ועד ליום התשלום בפועל.
 - ב. כאב וסבל בשיעור של 20,000 ₪.
 - ג. הוצאות על פי סעיף 59 לסיכומי התובעת אשר ישאו הפרשי ריבית והצמדה מיום התשלום בפועל, במועד בו נשאה בהן התובעת, ועד ליום התשלום על ידי הנתבע.
38. כמו כן הנתבע יישא בהוצאות שכר טרחת עו"ד בשיעור של 18,000 ₪ + מע"מ כדין.

ניתן היום, כ' אדר א' תשע"א, 24 פברואר 2011, בהעדר הצדדים.

אליהו קידר 54678313-66592/06
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה